

JUŽNA AFRIKA – ZAKAJ (NE)?!

Zakaj bo svetovno prvenstvo v nogometu tako (ne)uspešno in
čemu bi bil obisk (ne)smiseln?

ZABAVNA ELEKTRONIKA V DNEVNI SOBI

Vodnik po tistem, kar se je že ali se bo kmalu znašlo v naših dnevnik sobah ali
dnevnik sobah naših prijateljev, otrok in vnukov

KDOR KLIČE

IZ VESOLJA

LAHKO POLETI

V VESOLJE!

S paketom tušmobilvesolje za

20,10 EUR

na mesec dobite napredne mobilnike za 1 EUR in priložnost za čisto pravi polet v vesolje!

Samsung Corby
.....
1 EUR

.....
Do 50 MB spomina
Zaslon na dotik
Fotoaparāt: 2,0 MP
GPRS, EDGE
Bluetooth
USB povezljivost
FM radio
MP3, MP4, WMA,
AAC+ predvajalnik
.....

Sony Ericsson Yari
.....
19 EUR

.....
Do 60MB pomnilnika
Bluetooth
GPRS/EDGE/
UMTS/HSDPA
A-GPS
Fotoaparāt: 5,0 MP
MP3, MP4, AAC, 3GP
FM radio z RDS
podpora
.....

- 2010 min /SMS / MB prenosa podatkov znotraj omrežja Tušmobil
- 210 min v vsa SLO omrežja
- Mesečna naročnina 20,10 EUR

Cena aparata velja ob sklenitvi naročniškega razmerja tušmobilvesolje za najmanj 24 mesecev. 2010 vključenih minut pogovorov znotraj Tušmobilovega omrežja velja, če izvirajo iz Tušmobilovega radijskega omrežja (v tem besedilu tudi: "lastno" ali "Tušmobilovo" omrežje) in se zaključujejo pri drugih Tušmobilovih uporabnikih, ne veljajo pa za klice v druga mobilna in stacionarna omrežja znotraj Slovenije, klice na posebne in komercialne številke, klice v tujino ali za odhodne in dohodne klice v tujini. 210 minut vključenih pogovorov velja za klice v druga mobilna in v fiksna omrežja znotraj Slovenije ne glede na to iz katerega radijskega omrežja izvirajo. Vključena SMS sporočila veljajo samo, če izvirajo iz Tušmobilovega omrežja za pošiljanje znotraj Slovenije, razen za pošiljanje v donatorske namene oz. uporabo storitev z dodano vrednostjo. Vključena količina prenosa podatkov velja znotraj Tušmobilovega lastnega omrežja. Neporabljene storitve se ne prenašajo v naslednji mesec. Po prekoračitvi vključenih storitev se te zaračunavajo v skladu z veljavnim cenikom. Tušmobilovo lastno radijsko omrežje je omrežje, ki ga zagotavlja Tušmobil, in ne vključuje uporabe omrežja ponudnika nacionalnega gostovanja. Ko se Tušmobilov uporabnik nahaja v Tušmobilovem lastnem omrežju, se mu na zaslonu mobilnega telefona izpiše oznaka TUSMOBIL, ko pa se nahaja oz. gostuje v Mobilnetovem omrežju, se mu na zaslonu mobilnega telefona izpiše oznaka TUSMOBIL MOBITEL. Nekateri modeli mobilnih telefonov (predvsem starejši modeli telefonov, ki niso bili kupljeni pri Tušmobilu) omrežje, v katerem se nahaja uporabnik, prikazujejo drugače, v zvezi s čimer se lahko pozanimate pri proizvajalcu svojega mobilnega terminala. Za pomoč in informacije se obrnite na klicni center za pomoč uporabnikom na telefonsko številko 080 700 700. Vse cene so v EUR in vključujejo DDV. Slike so simbolične. Vklon in izklon odzivnika za prenešene številke je možen prek USSD ukaznega menija *122# in tipka za klic. Storitve je omogočena samo naročnikom paketa tušmobilvesolje. Ob sklenitvi naročniškega razmerja se naročniku obračuna enkratni strošek priključnine v višini 10,00 EUR (z vključenim DDV). V nagradni igri je mogoče sodelovati tudi s pošiljanjem odgovora na nagradno vprašanje. Na dopisnico napišete pravičen odgovor na nagradno vprašanje ter te-to pošljete po pošti na nastov TUSMOBIL d.o.o., Brnčičeva c. 49, 1231 Ljubljana - Crnuče. Nagradno vprašanje se glasi: »Naštete vsaj tri podjetja, ki po javno dostopnih virih nameravajo ponujati suborbitalne plete oz. plete v vesolje.«

JUŽNA AFRIKA - ZAKAJ (NE)?!

Igor E. Bergant

Zakaj bo svetovno prvenstvo v nogometu tako (ne)uspešno in čemu bi bil obisk (ne)smiseln?

So štirje meseci, kolikor je še do začetka svetovnega nogometnega prvenstva, veliko ali malo? Vsem, ki bodo tako ali drugače vpleteni - in glede na zanimanje občinstva po svetu za nogomet lahko govorimo o milijardah ljudi -, bo ta čas verjetno hitro minil. To še zlasti velja za tiste, ki jih čakajo pomembne odločitve: trenerje reprezentanc udeleženk, ki bodo morali izbrati 23-članska moštva, jih vrhunsko pripraviti za edinstveno življenjsko poklicno priložnost ... V nič manj stresnem položaju niso niti največji navdušenci, ki še omahujejo med tem, ali naj se globalne premiere v številnih pogledih največjega

športnega tekmovanja v Afriki udeležijo ali pa vendarle ne. Srce pri mnogih kriči »da!«, denarnica pa »nikakor!«, možgani, ki so nekje vmes, se oglašajo z občasnimi varnostnimi opozorili. Četudi so južnoafriški prireditelji večji del (gradbenih) nalog medtem že opravili, med Zürichom (kjer je sedež Mednarodne nogometne zveze s kratico FIFA) in Johannesburgom, kjer domuje južnoafriški pripravljalni odbor, zaradi nepričakovano slabe prodaje vstopnic vlada stanje, ki po mnenju nekaterih poznavalcev že meji na paniko. Pa tudi v treh glavnih mestih 45-milijonske Južne Afrike, ki v svetovnem prven-

stvu vidi zgodovinsko priložnost za preskok v novo obdobje sloge in blaginje, so skrbi velike. V nasprotju z - v izhodišču manj odmevnim - svetovnim prvenstvom v ragbiju leta 1995, ki je po zaslugi zvitega in vizionarskega NELSONA MANDELE in zmagovite domače reprezentance utemeljilo rojstvo nove južnoafriške mavricne nacije (prikazano v filmu *Invictus*/Nepremagljiv režiserja CLINTA EASTWOODA z MORGANOM FREEMANOM v glavni vlogi, ki bo v slovenskih kinematografih na ogled od 25. februarja), se utegne nogometni spektakel končati z domačim avtogolom in precej manj blagodejnimi posledicami.

KAKO KAŽE ZDAJ? (JE VSE NARED?)

Številnim dvomljivcem, ki niti eni izmed najrazvitejših držav afriške celine niso pripisovali zmožnosti, da bi gostila tako veliko prireditev, kot je svetovno nogometno prvenstvo, lahko odleže. Južna Afrika je načeloma pripravljena za izziv. Načeloma? To pomeni, da na najpomembnejših objektih - stadionih - izvajajo zadnja dela, pri čemer gre samo še za urejanje dovozov in okolice. Bojazni, da bi

1. Gladiatorji prihajajo v Južno Afriko

Številne stavke gradbenih delavcev v minulih letih ogrozile celo pravočasno dograditev petih novih aren, se torej niso uresničile. Zadnje množično prekinitve dela, ko je 8. julija lani skoraj 70 tisoč delavcev iz protesta zaradi nizkih in zaostalih plač ustavilo vse dejavnosti, so doživeli v času, ko so bili štirje še nedokončani objekti že tik pred dograditvijo. V bistvu je šlo le za merjenje moči med v Južni Afriki zelo vplivnimi sindikati in tedaj še novo vlado predsednika JACOBA ZUME. Gradbeni delavci so v povprečju prejeli plače po 2500 randov (okroglo 220 evrov) na mesec, skupni stroški za deset stadionov v devetih mestih (pet povsem novih in pet prenovljenih) pa se merijo v milijardah. Po mnenju poznavalcev znašajo 12,1 milijarde randov ali 1,15 milijarde evrov. Dejanski stroški gradnje stadionov so v primerjavi z načrtovanimi skrajno nabuhli: pred šestimi leti so južnoafriški prireditelji zagotavljali, da skupna cena vseh desetih stadionov ne bo presegala 270 milijonov evrov. Že tedaj so domači kritiki velikopoteznega nogometnega projekta opozarjali na (pre)visoko ceno stadionskega razkošja, zaradi katerega bi Južna Afrika lahko postala tudi dežela »belih slonov«, kakor so poimenovali velike stadione, ki naj bi po prvenstvu samevali in neizkoriščeni propadali ter se zažirali v komunalne stroške. Najnazornejša primera sta obalni mesti Cape Town in Durban. V mondenem Cape Townu, eni izmed treh prestolnic države, ki jo zaradi zgodovine v Južni Afriki imenujejo »mati vseh mest« (in kjer se nasploh imajo za nekaj posebnega), so se dolgo celo otepali gostiteljske vloge, a so nazadnje prevladali politična volja in promocijski vzgibi. Rezultat: nova arena za 68 tisoč gledalcev, ki se ponaša s slikovito lego pod slovitostjo Mizasto goro v neposredni bližini živahnega starega pristanišča (Waterfront), je zaradi zahtevnosti zemljišča nazadnje stala kar 4,5 milijarde randov (420 milijonov evrov), kar je celo več od zdaj že znamenitega olimpijskega stadiona Ptičje gnezdo v Pekingu. Poleg tega v Cape Townu, ki ima nekaj več kot milijon prebivalcev, nihče še nima prave predstave, kako osmisлити objekt po prvenstvu: oba največja nogometna kluba v mestu, Ajax in Santos, nista zmožna napolniti niti precej manjših zdajšnjih stadionov, ki jih uporabljata v Cape Townu in okolici, priljubljeni ragbijski klub Stormers pa se ne namerava ločiti od tradicionalnega domovanja na Newlands Stadiumu, ki sprejme 50 tisoč gledalcev. V Durbanu so novi stadion Mosesa Mabhida, ki ima 70 tisoč mest in nad katerim se dviga 350 metrov dolg in 106 metrov visok lok (po katerem vozi vzpenjača), zgradili poleg starega ragbijskega za 52 tisoč gledalcev. Durbanove ambicije so poleg

vsega usmerjene v kandidaturu za poletne olimpijske igre leta 2024, zaradi katerih bi potrebovali oba stadiona. Kako ju bodo vzdrževali, je vprašanje, na katerega je mogoče slišati optimistične, a nič kaj konkretne odgovore.

Gospodarska elita v Južni Afriki, ki brez večjih zadržkov podpira zamisel o izvedbi svetovnega prvenstva v nogometu, na morebitne »bele slone« ne gleda posebej kritično, pač pa kot na nujno zlo. Michael Spicer, izvršni direktor vplivnega poslovnega združenja Business Leadership z odličnimi mednarodnimi zvezami, celo meni, da bodo nekateri le delno izrabljeni stadioni pač pričakovana cena, ki jo bo morala država plačati za uspeh prireditve. »Pod črto in na dolgi rok se prvenstvo še vedno izplača in ponuja izvrstne priložnosti,« trdi belopoliti Spicer, ki ima pisarno v eni izmed slikovitih vil v kolonialnem slogu v enem izmed najlepših in najbogatejših delov Johannesburga. Z njim se strinja tudi SANGO NT-SALUBA, agilni predsednik uprave investicijskega podjetja Amabubesi, ki domuje nedaleč stran, v malce sodobnejšem in na videz bolj dinamičnem delu finančnega središča države. Njegovo podjetje upravlja kapital, oplemeniten v gradbenih podjetjih, ki so gradila stadione, pa tudi pri drugih infrastrukturnih vlaganjih v Južni Afriki, posredno povezanih s svetovnim nogometnim prvenstvom. Njihova vrednost je po uradnih podatkih najmanj 9 milijard randov (850 milijonov evrov), pri čemer gre predvsem za prometne povezave. V to niso vštetni stroški nedavne temeljite prenove mednarodnega letališča v Johannesburgu (ki je stala okroglo 250 milijonov evrov), pa tudi ne gradnja hitre železniške povezave med letališčem in poslovnim središčem mesta ter eno izmed prestolnic - Pretorija, ki je oddaljena približno 50 kilometrov. Tako imenovani *Gautrain*, katerega gradnja se je zelo zapletla in zavlekla, naj bi stal celo bistveno več kot celotno nogometno prvenstvo z dodatno infrastrukturo skupaj - 26 milijard randov ali skoraj 2,5 milijarde evrov. Gradnja naj bi predvidoma sicer končali do začetka svetovnega nogometnega prvenstva, zdaj pa v Južni Afriki upajo vsaj, da bosta povezana mednarodno letališče in johannesburški Manhattan - četrt Sandton, kjer je tudi največ najboljših hotelov, v katerih bodo nameščene reprezentance ter najpetičnejši in najpomembnejši gostje. Pretoria bo na povezavo morala počakati predvidoma še nekaj let ...

Kritiki tako obsežnih vlaganj v stadione, spremljevalno infrastrukturo in *Gautrain* v obeh projektih zaznavajo vzporednice: pri vseh novih gradnjah naj bi šlo za objekte, s katerimi so izražene samo tipične potrebe elit (starih belih in novih črnih), ni-

kakor pa ne rešujejo realnih in dramatičnih težav, s katerimi se ubada večina prebivalstva. *Gautrain* zagotovo ne bo rešil ogromnih preglavic z javnim prevozom v Johannesburgu in okolici, ki je še donedavna veljal za neprimerne in nevarne, večinoma pa ga celo ni bilo. Stadioni pa v ničemer ne bodo rešili bivanjske stiske milijonov Južnoafričanov na obrobjih velikih mest, ki že desetletja živijo v nemogočih razmerah, pa tudi ne odpravili žalostnega stanja javnega šolstva, ki prav tako pesti deprivilegirana okolja. Mimogrede - za ves denar, ki ga bodo v Južni Afriki porabili za pripravo stadionov za svetovno prvenstvo in dodatno infrastrukturo, bi zgradili približno pol milijona stanovanj. A tudi na splošnejši ravni številni gospodarstveniki na vprašanje »Se to res splača?« odgovarjajo tako kot pri »belih slonih«. Ekonomski učinki veli-

kanskih infrastrukturnih vlaganj so Južni Afriki tudi v kriznih časih omogočili gospodarsko rast in nova delovna mesta, država ohranja vabljenost za tuje naložbe in utrjuje vlogo regionalne velesile v globalni tekmi. Prihodnost pa naj bi bila po zaslugi blišča nogometnega prvenstva in hitrega vlaka še svetlejša, in ta luč naj bi naposled svetila vsem ... A to so obljube, ki jih najrevnejši in najogroženejši poslušajo že desetletje in pol. Poleg tega so pravi račun pogosto izstavljeni nekaj let kasneje - megalomanska olimpijska vlaganja za poletne igre v Atenah leta 2004 so Grčijo spravila na rob bankrota pet let kasneje, pa tudi sicer nogometni pisec Simon Kuper in njegov ekonomistični soavtor STEFAN SZYMANSKI v sveži knjigi *Soccernomics* ugotavljata, da organizacija svetovnih prvenstev v nogometu bistveno ne pripo-

2. Cape Town: stadion za 420 milijonov evrov
3. Leopard Zakumi: maskota svetovnega prvenstva
4. Diego Maradona in Danny Jordaan, predsednik organizacijskega odbora svetovnega prvenstva v Južni Afriki, sta si 21. januarja 2010 v Johannesburgu izmenjala dresa

more niti k osrečevanju niti k bogatstvu prebivalstva v deželah prirediteljcah.

KAKO BO? (SE JE TREBA ČESA BATI?)

Atentat na nogometaše Toga tik pred začetkom letošnjega afriškega nogometnega prvenstva v Angoli je znova zbudil strahove pred nasiljem na svetovnem prvenstvu v Južni Afriki. Predsednik organizacijskega odbora svetovnega prvenstva v Južni Afriki DANNY JORDAAN je dokaj nejevoljno zavrnil kakršno koli morebitno povezanost dogajanja v odročni angolski provinci z Južno Afriko. »Ko je bila vojna na Kosovu, nihče ni niti pomislil, da zaradi tega ne bi smelo biti svetovnega prvenstva v Nemčiji.« je menil Jordaan in se pritoževal nad slabo obveščenostjo številnih tujih poročevalcev o razmerah v Afriki. Dejansko razmere v Angoli, pa če-

prav se ta država po dolgoletni državljanski vojni in s čedalje večjim iztržkom od naftnega bogastva hitro razvija, in Južni Afriki le težko primerjamo. Hkrati tudi drži, da razmere v deželi prirediteljici svetovnega prvenstva še zdaleč niso idilne. Navkljub številnim obsežnim gospodarskim, upravnim, socialnim in izobraževalnim programom, s katerimi je vladajoči Afriški nacionalni kongres (ANC) po demokratičnem prevzemu oblasti leta 1994 skušal vsaj omiliti katastrofalno dediščino desetletij politike rasnega razlikovanja, so razmere v Južni Afriki v marsikaterem pogledu še vedno izjemno skrb zbujajoče. Po nekaterih merilih so socialne razlike v Južni Afriki celo večje, kot so bile ob koncu apartheida, in celo izrazitejše kot pri precej revnejših sosedih Zimbabveju in Zambiji. Vsak četrti Južnoafričan je okužen z virusom HIV, tudi stopnja

brezposelnosti je 25-odstotna. Vsak deseti prebivalec te dežele živi v barakarskem naselju v hiši iz lepenke in pločvine brez ustreznega dostopa do čiste vode in kanalizacije. Pred dvema letoma se je srd obupanega in razočaranega prebivalstva usmeril proti ilegalnim priseljencem iz Zimbabveja, Angole, Malavija in Mozambika, ki naj bi domačemu prebivalstvu odžirali delo. Krvavi izbruhi nasilja so bili zatrti in se po zagotovilih poznavalcev razmer v takšni obliki vsaj v bližnji prihodnosti zagotovo ne morejo ponoviti. Bolj skrb zbujajoče pa je, da se je nezadovoljstvo množic zadnje leto usmerilo proti oblastem. To zveni nekoliko presenetljivo, saj je maja lani predsednik postal karizmatični in populistični JACOB ZUMA. Osemindesetletni Zuma je od leta 1963 tudi član Južnoafriške komunistične partije, ki je precej vplivna v Afriškem nacional-

nem kongresu, zato so mnogi - podporniki in kritiki - z njegovim prihodom na oblast pričakovali oster zasuk v levo. Zuma je na oblast v ANC in državi prišel kot poosebljeno nasprotje nekdanjega predsednika THABA MBEKIJA, ki je veljal za od ljudstva povsem odmaknjena neoliberalnega tehnokrata s pomanjkljivim socialnim čutom. Zuma pa je s spravljivim in odprtim načinom vladanja ter z dejavnim bojem proti aidsu presenetil številne kritike in dvomljivce v tujini, vendar bridko razočaral tiste, ki so pričakovali popoln preobrat v prid najrevnejših in najbolj ogroženih. Zato tudi ne preseneča, da so zadnje leto v številnih južnoafriških mestih izbruhnili socialni nemiri, ki jih ni uspelo obrzdati niti lokalnim podružnicam ANC. Resda je težko pričakovati, da bi se nezadovoljstvo sprostilo prav v času svetovnega prvenstva, predvsem za-

to, ker bodo varnostni ukrepi izjemno strogi. Navsezadnje prav Zuma velja za izvrstnega organizatorja terenskega dela, zato le v Južni Afriki redki dvomijo o učinkovitosti policijskega nadzora v času prvenstva. Cenjeni profesor in politični komentator ADAM HABIB z Univerze v Johannesburgu je s tem v zvezi pripomnil: »Varnost bo nedvomno zagotovljena. Južnoafriški državljani pa se seveda ob tem lahko vprašamo, zakaj je v takšnem obsegu ne moremo biti deležni tudi sicer?!«

Čeprav bi Južno Afriko iz slovenskega zornega kota še vedno lahko označili za dokaj nevarno državo, pa številni zunanji in notranji opazovalci opozarjajo na napredek. Dober primer je Johannesburg, finančno-gospodarska prestolnica, ki je dolgo veljala tudi za največje leglo kriminala in nasilja. Potem ko so se finančne ustanove, pisarne in hoteli za tujce preselili iz središča mesta v novozgrajeno četrt Sandton, so nekdanja glavna ulica Main Street preplavili domači in pretežno nigerijski nepridipravi. Tudi četrt Hillsbrow v neposredni bližini legendarnega stadiona Ellis Park je še do lani veljala za izjemno nevarno in tujcem izrazito odsvetovan del mesta. Toda razmere so se medtem tako spremenile, da se je celo na Main Street začel vračati nekdanji blišč, ob Ellis Parku, na katerem se bosta 18. junija pomerili slovenska in ameriška reprezentanca, pa za 5 randov (45 centov) vozi celo povsem nova avtobusna linija iz Soweta za temnopolto prebivalstvo rezerviranega predmestja Johannesburga. Tako imenovani avtobusi Rea-Vaya so nov ponos mesta in hkrati edini javni prevoz (poleg Gautrain, ki pa še ne deluje, in taksijev), ki tujcem ni izrazito odsvetovan. Ponovno so oživele tudi nekatere četrti, kot sta na primer Milpark in Melville.

Ker pa se po mnenju gostiteljev ne kaže zanašati, da bi vsesplošno navdušenje nad svetovnim prvenstvom celo kriminalce odvrnilo od posla, še vedno velja, da bodo morali tuji obiskovalci tudi junija in julija upoštevati nekatera varnostna pravila. Se pravi, da po sončnem zahodu (na kate-rega v južnoafriški zimi ni treba čakati do poznega večera) ni smiselno zahajati v odsvetovane dele mest, ne peš ne z najetim avtomobilom ali s taksijem. Da nesmiselnosti bahanja z nakitom, odprtimi denarnicami, prenosnimi telefoni ali kamerami niti ne bi posebej omenjali in obde-lovati. Tudi v Južni Afriki je prevladnost mati modrosti, ne glede na učinkovitost policije, varnostnikov in predsednika Zume ...

Skratka, v času prvenstva so možnosti izbruha socialnih nemirov in (ponovna) eksplozija kriminala s posilstvi in z umori vred, majhne. Vprašanje pa je, kaj bo po tem. Bo prevladal ponos nad bolj ali manj uspešno

izvedbo prireditve? Ali pa bodo morebiti po tem popustile še zadnje zavo-re, sploh če prvenstvo ne bi bilo uspešno. S tekmovalnega vidika se zdi podoben uspeh (pretežno belopolte) ragbijske reprezentance leta 1995, ki ga je Nelson Mandela mojstrsko izkoristil za spravo med večinsko temnopolto skupnostjo in vlada-jočo elito z evropskimi koreninami, skoraj nemogoč. Domača reprezentanca je lani prijetno presenetila z uvrstitvijo v polfinalno Pokala konfederacij, a na prvenstvu jo že v predtekmovalni skupini čakajo zelo zahtevni tekme: Francija, Mehika in Urugvaj. Morebitni izpad že v prvem delu, ki se zdi povsem verjeten, zagotovo ne bi imel blagodejnega vpliva na vsenacionalni ponos.

SE SPLAČA? (JE VREDNO OBISKATI JUŽNO AFRIKO?)

Čeprav je svet v marsikaterem pogledu vse manjši, je Južna Afrika še vedno daleč. Hkrati pa je res, da gre za zgodovinsko priložnost, ki bo v nekaterih pogledih edinstvena. Videti slovensko reprezentanco na prvem svetovnem nogometnem prvenstvu na afriških tleh, in to na primer na najbolj »afriškem« prizorišču tekmo-vanja sploh - v Polokwaneju? Sliši se mikavno in bi bilo lahko - ob primer-ni pripravi in organizaciji - celo eno najzanimivejših doživetij v življenju marsikaterega Slovenca. Pri tem Južna Afrika že sicer velja za eno izmed najvznemirjivejših (in najlepših) dežel na svetu. Seveda je za veliko večino potencialnih potnikov iz Slovenije največja težava denar, prav malo utehe pa je mogoče najti v tem, da so s temi skrbmi v družbi tako rekoč vseh drugih Sozemljanov. O tem pri-ča izjemno slaba spletna prodaja vstopnic za tekme svetovnega prvenstva v vseh evropskih državah. V nobeni izmed vseh trinajstih evropskih udeleženk do predvidenega roka sredi januarja niso uspeli prodati vseh razpoložljivih vstopnic za tekme predtekmovalnj. V tradicionalno najbolj zagreti Angliji, kjer so posamezniki in tamkajšnja nogometna zveza pokupili 23 tisoč vstopnic od skupno 29 tisoč, je bilo še najbolje. Prava blamaža se obeta v Nemčiji in na Nizozemskem: tam je bila prodana le tretjina razpoložljivih vstopnic. Zanesljivih podatkov o prodaji vstopnic slovenskim kupcem, ki je prav tako možna le prek uradne spletne strani Mednarodne nogometne zveze (fifa.com), ni, a pričakovanja so pri nas seveda bistveno manjša kot drugod. Pri Nogometni zvezi Slovenije in pri njenem pogodbenem partnerju in pokrovitelju - potovalni agenciji Kompas - računajo na skupno od 700 do 1000 obiskovalcev Južne Afrike iz naše države. Kakor koli že - pri Mednarodni nogometni zvezi so se na skrb zbujujoče globalne podatke že odzvali s podaljšanjem roka za spletno prodajo v deže-

lah udeleženkah od 9. februarja do 7. aprila.

Zaradi visokih potovalnih stroškov tujih obiskovalcev Južne Afrike, sploh v času negotovosti zaradi gospodar-ske krize, in bojzani zaradi (ne)varnosti dežele prirediteljice utegne svetovno prvenstvo pretrpeti hud udarec. Pogled na polprazne tribune, kakor na nekaterih tekmah lanskega Pokala konfederacij, bi bil za Južnoafričane promocijski polom. Prvi mož organizacijskega komiteja Danny Jordaan je nedavno sicer razlagal, da Afričani pač niso navajeni kupovati vstopnic po medmrežju, do njega mnogi niti nimajo dostopa. Zato naj bi po najskrajnejši in krizni varianti vstopnice za tekme prvenstva prodajali tudi pred tekmami pri blagajnah. A s tem v zvezi se pojavljajo novi pomisleki: takšna prodaja ni bila niti prostorsko niti organizacijsko predvi-dena, zato jo bo težko izpeljati, pove-zana pa je z dodatnimi varnostnimi vprašanji. V takšnih razmerah bo še težje ločiti in nadzorovati morebitne nasilneže, domače, predvsem pa tuje. Tu pa je še en problem: že doslej so od skupno 800 tisoč vstopnic, ki so jih že prodali (na voljo jih je okroglo tri milijone) kar 70 odstotkov prodali prav v Južni Afriki, bodisi posameznikom bodisi pokroviteljem, za nagrado pa so jih dobili celo gradbeni delavci, ki so delali stadione. V Južni Afriki so težave predvsem zaradi cene vstopnic, saj najcenejše (te so namenjene samo Južnoafričanom) za tekme predtekmovalnja stanejo približno 14 evrov, to pa je približno desetkrat več kot za tekme domače najvišje poklicne lige. Da bi nazadnje vstopnice delili celo zastoj, je malo verjetno: brez dvoma bi to zbudilo odpor tistih, ki so jih (drago) plačali, povzročilo pa bi tudi neslutene varnostne težave.

Za morebitne slovenske obiskovalce je vprašanje vstopnic zagotovo nepomembno. Vsak, ki bo v Južno Afriko odšel, jo lahko dobi že zdaj oziroma si jo najkasneje do 9. aprila kupi kar sam. Glavna težava ostajajo razmeroma visoki stroški potovanja in bivanja. Čeprav slovenske agencije zagotavljajo, da so cene njihovih pavšalnih paketov za približno tretjino nižje od cen primerljivih ponudnikov v Zahodni Evropi, je težko računati še na dodatna znižanja v »zadnji minuti«. Ena izmed glavnih težav je velika rast cen hotelskih storitev v Južni Afriki, za katere v celoti niso odgovorni niti Južnoafričani sami. Več kot polovico razpoložljivih bivalnih zmogljivosti turistične velesile Južne Afrike je odkupilo podjetje Match, ki je za to brez razpisa dobilo posebno pooblastilo Mednarodne nogometne zveze. Zagotovo ni naključje (in nič manj kontroverzna), da je Match, ki ga vodita skrivnostna mehiška brata JAIME in ENRIQUE BYROM, tudi pooblaščen prodajalec vstopnic za svetovno prvenstvo. Ni

skrivnost, da sta brata Byrom tesno povezana s predsednikom Mednarodne nogometne zveze JOSEPHOM S. BLATTERJEM in da jima ta na - glede na milijardne posle, ki jih sklepa načeloma neprofitna organizacija - nesa-jen način omogoča dostop do korita. Match bratov Byrom je že leta 2002 in 2006 vodil prodajo vstopnic in bil v strokovni javnosti deležen silovitih kritik. Tokrat je Match na udaru predvsem zaradi tako rekoč monopolističnega položaja pri ponujanju namestitve, ki mu ga zagotavlja Mednarodna nogometna zveza. Dejanski organizator prvenstva je namreč tako imenovana FIFA, ki razpolaga tudi z iztržkom od globalnih medijskih pravic in sponzorstev. Južnoafriško turistično gospodarstvo je bilo omenjene hotelske zmogljivosti za potrebe uradnih oseb prvenstva, akreditiranih novinarjev in tehničnega osebja, pa tudi za organizirane skupine preprosto primorano prodati pooblaščenemu agentu FIFE - torej Matchu. S primernim popustom 30 odstotkov, kot je že lanskega oktobra pisala švicarska revija Weltwoche. Odveč je verjetno poudariti, da so stroški hotelske namestitve v času svetovnega prvenstva v primerjavi s siceršnjimi zelo narasli. Južna Afrika, kjer je življenje sicer za približno 10 do 15 odstotkov cenejše kot v Sloveniji, bo torej za vsakogar, ki bo potoval tja, draga izkušnja. A lahko je tudi neprecenljivo dragocena. Tako rekoč sanjska kombinacija ogleda nogometnih tekem in skoka v nacionalne parke, na primer Addo v bližini Port Elizabetha ob Indijskem oceanu, prizorišča tekme med Slovenijo in Anglijo, lahko postane celo resničnost. Ali pa Johannesburg na visoki planoti osrednjega dela države s slovensko-ameriškim dvobojem v Ellis Parku in presunljivo izkušnjo muzeja Apartheida ter rudnika zlata nedaleč stran. Ali pa skrivnostna pokrajina okrog Polokwaneja, nekdanjega Pietersburga, mesta srečanja Slovencev in Alžircev, ki leži na poti iz Johannesburga proti Zimbabveju in kjer je stik z manj sofisticirano Afriko še bolj neposreden. Ne glede na dilemo - tu ali tam - pa je svetovno prvenstvo velik lokalni (slovenski) in globalni izziv, ki presega nogometne razsežnosti. Navsezadnje je bila Južna Afrika prizorišče enega izmed najkrutejših družbenih eksperimentov v novejši človeški zgodovini (apartheida), nato pa, vsaj v osnovi in prvinski izvedbi, edinstvenega primera sprave med na videz nezdruljivim, ki ga poosebljata predvsem NELSON MANDELA in anglikanski škof DESMOND TUTU. Uspeh ali neuspeh svetovnega prvenstva bo v mnogočem določil smer, v katero se bo razvijalo nadaljevanje tega procesa. Vse to pa bo pomembno vplivalo tudi na razvoj človeštva, veliko bolj, kot si marsikdo misli. Biti zraven ali ne? ☉

1.

51

ZABAVA V DNEVNI SOBI

Nikolaj Pečenko

Vodnik po tistem, kar se je že ali se bo kmalu znašlo v naših dnevni sobah ali dnevni sobah naših prijateljev, otrok in vnukov

Če vprašate strokovnjake, vam bodo verjetno povedali, da se prosti čas najkakovostneje zapravlja dejavno v naravi ali na športnem igrišču, če že morate biti doma, pa na katerega od staromodnih načinov, na primer z igranjem šaha, človeka ne jezi se ali kakšne druge častitljive družabne igre. V skrajnem primeru, če ste sami, vam bodo predlagali, da s knjižne police vzemite Dostojevskega, Cankarja ali Skubica. Ampak mi se bomo tokrat poživžigali nanje in si ogledali nekaj sodobnih zabavo-elektronskih pomagala za kratkočasno preživljanje prostega časa od igralnikov do televizorjev in domačega kina.

ZABAVA ZA VSO DRUŽINO

Z videoigrama se zabavamo že skoraj 40 let. V drugi polovici 70. let prejšnjega stoletja so množično vdrle v naše dnevne sobe v obliki elektronske in grafično preprostega Ponga in

njemu podobnih iger, pri katerih smo po zaslonu televizorja nabijali »žogico« za namizni tenis ali hokejski »plošček«. V nekem obdobju so bile te zgodnje videoigre tako priljubljene, da so jih Grundig in drugi veliki izdelovalci televizorjev tistega časa vgrajevali kar v same televizijske aparate.

Razvoj je bil hiter in kmalu so si mesto v dnevni sobah, vsaj tistih v najbolj razvitih delih sveta, priborili Nintendo, Atari in Sega s svojimi igralniki. Pri nas sicer niso bili prav pogosti, zato pa je bilo na televizorje priključenih toliko več malih hišnih računalnikov s Spectrumi in Commodori na čelu, ki so bili precej bolj kot za kakršnokoli resnejše delo primerne za igranje računalniških iger.

Sledilo je obdobje, ko smo v naših krajih za igranje uporabljali pretežno osebne računalnike, medtem pa so v svetu igralnike še naprej razvijali

in novi val je v naše kraje pljusnil pred približno devetimi ali osmimi leti s šesto generacijo igralnikov, v kateri je imel glavno besedo Sonyjev Playstation 2, v hrbet ga je gledal Microsoftov Xbox, nekje daleč zadaj pa je bil še Nintendov Cube.

Vzroka za večjo priljubljenost igralnikov sta predvsem dva. Računalniške igre so postajale grafično čedalje zahtevnejše in v vsej njihovi grafični lepoti so jim bili kos le zelo zmogljivi in dragi osebni računalniki. Playstation 2 in Xbox sta bila pravzaprav grafično zelo zmogljiva računalnika, katerih končno ceno sta večidel subvencionirala Sony in Microsoft, v želji seveda, da bi se čim bolje prodajala, pravi dobiček pa sta nato kovala z igrama zanj. Za povrh ju je bilo mogoče uporabiti tudi za poslušanje glasbe in gledanje filmov. Bila sta torej nekakšna osrednja naprava domačega audio-video-razvedrilnega

sistema. Ampak vse to je že zgodovina, kajti sedaj je v igri sedma generacija igralnikov, v kateri se za naklonjenost uporabnikov borijo Nintendov Wii, Sonyjev Playstation 3 in Microsoftov Xbox 360.

NINTENDO WII

Xboxi in Playstationi so med mladi mi ljubitelji računalniških in videoiger hitro postali zelo priljubljeni, a so sočasno postali tudi njihove »žrtve«. Igre so postajale čedalje bolj zapletene, na igralnih ploščkah pa so se množile tipke. Pred 30 leti je oče s sinom ali dedek z vnukom še lahko odigral priložnostno partijo Ponga, če drugega ne, zato da je pokazal,

1. Philips je na nedavnem sejmu zabavne elektronike CES v Las Vegasu predstavil plazemske televizorje, ki podpirajo stereoskopsko sliko.

kako gre v korak s časom, Xboxovega igralnega ploščka pa morda še v roke ni znal več prav vzeti, in ko se je začela ta ali ona strelska igra, je lahko le nemotno čakal, kdaj bo njegov lik okrvavljen obležal pod točo krogel. Zabava je postajala čedalje bolj enostranska.

Na srečo inženirji pri Nintendo niso lenarili in pred tremi leti jim je uspelo tako rekoč na novo izumiti videoigre, primerne za vse rodove. Okoreli igralci računalniških in videoiger so ob predstavitvi Wiija sicer vihali nosove nad njegovimi povprečnimi grafičnimi in procesorskimi zmogljivostmi (v primerjavi z glavnima tekmečema) in pravzaprav to počno še sedaj, a velikanski uspeh Wiija je očito nekoliko presenetil celo sam Nintendo. V trgovinah ga je redno zmanjkovalo in trajalo je več kot leto, da jim jih je uspelo narediti vsaj približno toliko, kolikor so jih lahko prodali.

Skrivnost uspeha je bil revolucionarno nov način upravljanja, z brezžičnim upravljalnikom, ki zaznava premike igralčeve roke. Daljincu podoben upravljalnik se v igralčevi roki spremeni v navidezni teniški lopar, palico za golf, kroglo za kegljanje, meč, pištolo ali kar pač že uporablja lik v videoigri, in to zelo naravno.

Športne igre so nenadoma postale nekaj čisto drugega, kot so bile prej. Simulacije golfa so recimo že več let precej priljubljene, a če jih igramo z računalnikom, je naš uspeh odvisen od pravilne izbire različnih nastavitvev in spretnega pritiskanja na tipke, golf z Wiijem pa je videti kot čisto pravi golf in igralčev uspeh je odvisen od spretnega zamahovanja z navidezno palico.

Igranje z Wiijem je postalo veliko bolj naravno in s tem dostopno tudi manj zagrizenim, občasnim igralcem. Namesto zapletenih kombinacij pritiskov na tipke preprosto zamahujemo z navideznim loparjem ali pri kegljanju zalučamo kroglo. Po vsem svetu so zakročili posnetki iz ameriških domov za ostarele, kjer so seniorji in seniorke z Wiijem navdušeno kegljali - oziroma se zabavali z bowlingom, da ne bo sedaj kakšen dlakopec skočil v zrak.

Igranje z Wiijem je tudi bolj zdravo. Z drugimi igralniki krepimo predvsem palce in kazalce, z Wiijem pa se lahko kar pošteno spotimo. Kdo bi si na primer mislil, da je pretepanje zraka (tako nekako je namreč videti, ko opazujemo igralca, ki z Wiijem igra boks) tako naporno. Po nekaj rundah že pošteno čutimo različne mišice rok, na čelu pa se nam naberejo prve kapljice znoja.

Nintendo je naredil tudi »igro«, namenjeno prav razgibanju in telovadbi, Wii Fit (pred nekaj meseci je izšla že izboljšana različica, Wii Fit Plus). Igrari je priložen poseben dodatek, nekakšna interaktivna podlaga, ki zaznava težišče na njej stoječega

igralca. Pri videotelovadbi torej ne moremo več lenariti, saj Wii natančno ve, ali upoštevamo navodila z zaslonu, podlaga pa je uporabna tudi za različne igre, na primer smučarske.

Videoigre so z Wiijem po dolgem času znova postale družinska zabava, primerna za vse generacije. Srednješolec, ki kaj da nase, seveda ne bo nikomur, še najmanj vrstnikom, priznal, da je užival v igranju namiznega tenisa s starim očetom ali da ga je sestra premagala v metanju frizbija, a o uspehu Wiija največ povedo prodajne številke. V treh letih so jih prodali že več kot 60 milijonov, zanimanje kupcev pa še zdaleč ni ponehalo. Decembra 2009 so jih na primer samo v ZDA prodali skoraj štiri milijone, to pa je več, kot so v istem času prodali Playstationov in Xboxov skupaj.

Wii seveda ni idealen igralnik. Ne podpira na primer visoke ločljivosti, v izvirni različici pa tudi ne zmoro zelo natančno slediti igralčevim gibom. Igre so sicer tako narejene, da to niti ni potrebno, a bi bilo seveda zelo dobrodošlo, če bi lahko na primer pri tenisu bolje skrajšali žogico ali pri bowlingu krogli dali pravo rotacijo. Na srečo so se tega zavedali tudi pri Nintendo in lani poleti je v trgovine prišel dodatek, *Wii Motion-Plus* z izboljšanim sistemom za zaznavanje premikov, ki to pomanjkljivost večidel odpravlja.

Z Wiijem sicer lahko poslušamo glasbo in gledamo fotografije, posnete na pomnilniško kartico SD, in tudi po spletu lahko z njim brskamo, toda v primerjavi z glavnima tekmečema se vseeno precej slabše znajde v vlogi osrednje domače avdio-video naprave. A tega mu pač ne smemo preveč zameriti. Namenjen je družinski zabavi in v tej vlogi trenutno nima enakovrednega tekmeča.

PLAYSTATION 3 IN XBOX 360

Kako je torej s tekmeči? Pravzaprav sta samo dva, Sonyjev Playstation 3 in Microsoftov Xbox 360, ki ju bomo obdelali kar skupaj, saj sta namenjena bolj ali manj isti ciljni skupini uporabnikov. Sta predstavnika sedme generacije igralnikov in se odlikujeta zlasti po svojih procesorsko-grafičnih zmogljivostih, podpirata prostorski zvok in visoko ločljivost ter se najbolje znajdeti v »domačem kinu«, kjer sta priključena na plazemski ali televizor LCD in prostorsko ozvočenje.

Oba imata vgrajen računalniški disk, na katerega lahko shranimo svojo digitalizirano glasbeno ali filmsko zbirko. Playstation 3 (ali krajše PS3) ima vgrajen tudi predvajalnik blu-ray in je bil nekaj časa sploh najcenejša naprava, s katero je bilo mogoče gledati filme na ploščah blu-ray. Šele v zadnjem času so v trgovine začeli prihajati tudi samostojni predvajalniki blu-ray, cenejši od PS3.

Oba igralnika sta približno enako zmogljiva, čeprav vam bodo seveda lastniki enega ali drugega navdušeno razlagali o tej ali oni tehnični značilnosti, v kateri je njihov igralnik boljši od onega drugega. Na veliko izenačenost obeh naprav kažejo tudi prodajne številke, saj se prodajata bolj ali manj enako dobro. Če za primerjavo vzamemo ameriško prodajo decembra (ko so sicer številke vedno najvišje), vidimo, da je Sony z 1,36 milijona prodanih PS3 za las prehitel Microsoft z 1,31 prodanimi Xboxi 360.

Kakorkoli že, Xbox 360 in Playstation 3 sta imenitni in vsestransko uporabni napravi, ki sta, glede na vse, kar zmoreta, zaradi »subvencionirane« cene tudi cenejši, kot bi bil primerljivo zmogljiv osebni računalnik.

Če nekoliko poenostavimo, sta namenjena predvsem fantom, starim recimo od 10 do 30 let, ki kakšnih posebnih napotkov glede izbire in rabe najprimernejšega igralnika tako ali tako ne potrebujejo.

IGRE V ŽEPU

Nekaj igraric je vgrajenih v že tako rekoč vsak prenosni telefon, s tistimi zmogljivejšimi, pametnimi, kakršen je recimo iPhone, pa lahko igramo tudi igre, ki bi jim bili še pred nekaj leti kos le igralniki recimo pete generacije oziroma osebni računalniki. Kakšne posebne potrebe po žepnih napravah, s katerimi bi se bilo mogoče samo igrati, zaradi tega na prvi pogled sicer ni, s tem pa se seveda nikakor ne bi strinjali milijoni navdušenih uporabnikov Nintendovih

2. Pri telovadbi z Wii Fit ni mogoče goljufati, saj program natanko ve, koliko sklec smo naredili.
3. Tenis z Wiijem je presenetljivo podoben pravemu, le teči po igrišču nam ni potrebno (in komolci manj trpijo).
4. Wii Fit ni uporaben samo za telovadbo, ampak tudi za zabavnejše igre, na primer rolkanje.
5. Izboljšani krmilnik Wii MotionPlus omogoča zelo natančno vihtenje navideznega meča.

53

4.

žepnih igralnikov Game Boy Advance in DS. Vsega skupaj so jih namreč doslej prodali že skoraj 200 milijonov.

DS je novejši in zmogljivejši, ime pa je dobil po dvojnem zaslonu (*Double Screen*). Spodnji zaslon je občutljiv za dotik, zgornji pa je vgrajen v pokrov, s katerim igralnik sicer zapremo in med prenašanjem zavarujemo oba zaslona. Prvo različico je bilo mogoče kupiti že pred dobrimi petimi leti, od takrat pa je doživel že dve prenovi (DS Lite in DSi), tretjo, DSi XL s precej večjima zaslonoma, v Evropi pričakujemo v prihodnjih dveh ali treh mesecih, Japonci pa se lahko z njim igrajo že od minulega oktobra. Edini pravi tekmelec Nintendu DS je Sonyjev prenosni Playstation Portable ali po domače PSP. Razlika med

njima je pravzaprav podobna razliki med Wiijem in »namiznim« Playstationom 3. Nintendova naprava je cenejša in bolj zabavna, Sonyjeva pa procesorsko in grafično zmogljivejša. S PSP lahko gledamo tudi filme, poslušamo glasbo, brskamo po spletu in počnemo še marsikaj.

V razred vsestransko uporabnih žepnih naprav, s katerimi se lahko tudi igramo, moramo uvrstiti še Applov iPod Touch, ki je sicer v osnovi prenosni avdio-video predvajalnik, a lahko z njim igramo tudi številne igre, celo takšne, ki so bile prej rezervirane samo za »prave« igralnike in računalnike, na primer Need for Speed, Quake, Spore in podobne. V zmogljiv žepni igralnik se lahko spremeni tudi Microsoftov avdio-video predvajalnik Zune HD, čeprav je

ponudba iger zanj vsaj za zdaj še precej skromnejša kot za iPod Touch.

DOMAČI KINO V VISOKI LOČLJIVOSTI

Ko se utrudimo pri zamahovanju z Wiijevimi daljincem ali naveličamo pobijati vesoljske mutante z Xboxom ali Playstationom, napoči čas za bolj umirjeno razvedrilo. Na primer za dober film. V dobrih starih časih smo vklopili televizor, in če na sporedu ni bilo nič primernega, smo v videorekorder vtaknili kaseto in upali, da iz videoteke nismo prinesli najbolj zdelane kopije filma. Nato so se ob televizorjih namnožili predvajalniki DVD in končno smo lahko filme gledali v spodobni kakovosti, ki pa je bila še vedno za nekaj razredov

skromnejša od kakovosti filmov v kinodvoranah. Dokler niso pred nekaj leti prišli televizorji visoke ločljivosti in kmalu za njimi še predvajalniki blu-ray.

Dandanes so v spodobni domači kinodvoranici velik LCD ali plazemski televizor, ki podpira polno visoko ločljivost, ali morda celo projektor, prostorsko ozvočenje in predvajalnik blu-ray, Playstation 3, osebni računalnik ali digitalni predvajalnik, ki omogoča predvajanje filmov visoke ločljivosti. Vse potrebno za opremo domačega kina si lahko, če smo varčni, omislamo že za okoli 1000 evrov.

Morda bo koga presenetilo, a kakovost filmske slike v visoki ločljivosti je v primerno opremljenem domačem kinu pravzaprav boljša kot v

klasični kinodvorani. Ločljivost 35-milimetrskega filmskega traku, na katerega posnamejo večino filmov, je sicer večja od ločljivosti filmov na ploščah blu-ray (1920 x 1080 pik), a v kinoprojektorju ne teče tisti filmski trak, ki je tekel v kameri, ampak njegova kopija četrte generacije. Zaradi tolikokratnega kopiranja, ki je posledica tehnologije snemanja, montaže in izdelave filmskih kopij, je ločljivost v najboljšem primeru enaka, v resničnem življenju pa najpogosteje celo nekaj slabša kot na filmskih ploščah blu-ray. V domači kinodvorani tudi nikoli ne gledamo spraskane in kako drugače izdelane filmske kopije, glasnost si vedno lahko nastavimo svojim ušesom primerno, pa še nevzgojena mularija, ki ji ni nihče povedal, da se v kinu ne spodobijo na glas pogovarjati po telefonu, nas ne moti. Če bi radi ogled filma spremenili v družabni dogodek, lahko vedno povabimo tudi prijatelje.

DOMAČI KINO V TREH RAZSEŽNOSTIH

Filmska industrija se dobro zaveda, da postaja domači kino, tudi kar se kakovosti tiče, resna konkurenca pravim kinodvoranam, zato je po svetu čedalje več »nadstandardnih« kinodvoran, v katerih si lahko filme ogledamo na velikanskih platnih in v stereoskopski tehniki ali, po domače, v 3D, po možnosti sedeč na stoli, ki se tresejo. Minuli mesec si je na primer marsikdo, ki bi sicer počakal, da film izide na devedeju ali blu-rayu (oziroma se na internetu pojavi njegova piratska različica), najnovejšo hollywoodsko mojstrovino posebnih računalniških učinkov Avatar ogledal v XpanDu ali kakšnem drugem kinu, ki omogoča prikaz stereoskopske slike.

A tudi ta prednost kinodvoran bo kmalu izničena, saj inženirji pri Sonyju, Panasonicu, Philipsu in drugih velikanih zabavne elektronike ne počivajo in filmska slika 3D bo kmalu prišla tudi v domači kino. Če smo čisto natančni, lahko nekatere filme na devedejih in ploščah blu-

ray že sedaj tudi v domači dnevni sobi vidimo v trirazsežni tehniki. V mislih imamo filme, ki so na devede posneti v tako imenovani anaglifni tehnologiji in jih gledamo z rdečmodrozelenimi očali. Trirazsežni učinek je pri teh filmih sicer razmeroma prepričljiv, a na račun ostrine oziroma ločljivosti slike, za povrhu pa obarvana očala zmanjšajo kontrast in svetlost ter vplivajo na naraven videz barv.

Neprimerno boljše stereoskopsko sliko bodo imeli televizorji, ki bodo podpirali polarizacijsko ali »zatemnjevalno« tehnologijo. V prvem primeru film gledamo s posebnimi polarizacijskimi očali, v drugem imamo na nosu elektronska očala, ki so sinhronizirana s prikazovanjem slike na televizijskem zaslonu. Ko se na zaslonu televizorja pojavi slička, namenjena desnemu očesu, se zatemni levo stekelce očal (ki je pravzaprav zaslonček LCD), naslednji hip pa se na zaslonu pojavi slička, namenjena levemu očesu, na očalih pa se zatemni desno stekelce. To se seveda dogaja tako hitro, da možgani vse skupaj predelajo v nemoteno predvajanje izjemno prepričljive trirazsežne slike brez kvarnih vplivov na ločljivost ali kontrast. Polarizacijska tehnologija, ki je sicer preprostejša za izdelavo in zato tudi cenejša, namreč ne omogoča prikaza slike v polni visoki ločljivosti.

Že nekaj časa obstajajo prototipi televizorjev, pri katerih očal sploh ne potrebujemo. Pred zaslonom imajo nekakšno gosto rebrasto lečo, ki sliko razdeli na dva dela in vsakega usmeri v eno od gledalčevih oči. Pred nekaj leti so zbužali veliko pozornosti na sejmi zabavne elektronike, a tehnologija potem nekako ni napredovala v skladu s pričakovanji. Težave inženirjem povzročajo predvsem ločljivost, ki je manjša kot pri navadnih televizorjih, poleg tega je kakovost slike zelo odvisna od mesta, s katerega gledamo na zaslon, zaradi česar očitno še nekaj časa ne bodo zreli za serijsko izdelavo.

Brez očal torej še nekaj časa ne bo šlo, sicer pa je televizija 3D že skoraj

tu. V začetku januarja so na največjem sejmu zabavne elektronike CES v Las Vegasu tako rekoč vsi veliki izdelovalci televizorjev prikazovali modele, ki skupaj z eno ali drugo vrsto očal omogočajo prikaz stereoskopske slike, videti pa je bilo že tudi prve predvajalnike blu-ray, ki podpirajo nedavno dogovorjeni standard za 3D-filme. Prvi modeli naj bi bili v trgovinah poleti ali, če smo nekoliko previdnejši, jeseni. Cenovno bodo sicer ti prvi televizorji 3D sodili v višji cenovni razred, na srečo pa vsaj bistveno dražji ne bodo. Dodatna tehnologija za prikaz stereoskopske slike namreč ni posebno zahtevna oziroma draga.

V korak z napredkom tehnologije gredo tudi televizijske družbe, vsaj tiste najnaprednejše. Prvega januarja letos je v Južni Koreji začel oddajati prvi 3D televizijski kanal na svetu, Sky 3D, junija pa bo športna televizija ESPN na posebnem kanalu začela v 3D-tehniki prenašati nekatere športne dogodke. S prostorsko sliko bodo na primer prenašali nekatere ključne tekme s svetovnega nogometnega prvenstva v Južni Afriki.

Kako hitro in množično se bodo uveljavili 3D-televizorji, je za zdaj težko napovedati, veliko pa bo odvisno od ponudbe vsebin in cene samih televizorjev. Če ste nov LCD ali plazemski televizor kupili šele nedavno, vam ga seveda ne bo treba na vrat na nos zamenjati za takšnega, ki podpira 3D, prav mogoče pa je, da boste lahko z naslednjim televizorjem, ki ga boste kupili čez recimo pet let, že gledali 3D-filme.

PLAZMA ALI LCD?

Pred nakupom novega televizorja se marsikdo znajde v težavah. V trgovinah je na desetine modelov, ki so si od daleč podobni kot jajce jajcu, pa tudi od blizu marsikdo med njimi ne opazi omembe vrednih razlik. Pogosto se zatakne že čisto pri temeljnem vprašanju, ali se je bolje odločiti za televizor LCD ali za plazemski model.

Če bi sodili samo na podlagi števila modelov in izdelovalcev, je odgovor

6. Na Philipsovem prestižnem televizorju Cinema 21:9 vidimo filme, posnete v široki, cinemascopski tehniki, vsaj tako dobro kot v kinodvorani.

preprost - LCD. A v resnici plazemskih televizorjev kljub manjšemu številu modelov nikakor ne smemo prehitro odpisati. Kakovost slike, zlasti globina črne barve in z njo povezan splošni kontrast, pa tudi naravnost barv in hitrost spreminjanja barv so, vsaj za zdaj, še na strani plazemske tehnologije. Ugodne so tudi njihove cene, saj plazemski televizorji, ki podpirajo polno visoko ločljivost, niso nič dražji od enako velikih televizorjev LCD. Nekdaj je veljalo, da so plazemski televizorji energetsko potratnejši, a tudi to pomanjkljivost so na primer novi Panasonicovi modeli z zasloni NeoPDP povsem odpravili.

Je pa res, da so boljši modeli televizorjev LCD, zlasti tisti, ki imajo osvetlitev zaslona s svetlečimi diodami (LED), plazemske že tako rekoč ujeli in niti poznavalci jih najpogosteje ne morejo več kar na prvi pogled ločiti med seboj. Pri izbiri televizorja zaradi tega gledamo tudi na različne druge stvari. V zadnjem času na primer na njihove internetne zmožnosti. Vse več je televizorjev, ki jih lahko priključimo v splet in z njimi gledamo recimo videoposnetke na YouTubeu ali brskamo po Facebooku, z nekaterimi pa lahko celo pišemo e-pisma ali se kregamo na forumih.

6, 7, 8 ... ZVOČNIKOV

Razvoj ne miruje niti, kar zadeva prostorski zvok, čeprav se, resnici na ljubo, včasih zazdi, da ga spodbujajo predvsem izdelovalci zvočnikov. Ko smo pred recimo desetimi leti prvič ozvočevali domači kino, smo morali vanj spraviti šest zvočnikov. Trije so bili spredaj, dva sta bila zadaj ali ob strani, globokotonca pa smo porinili nekam v kot.

Prav dolgo pa to ni bilo dovolj, saj so nas pred nekaj leti začeli prepričevati, da navaden Dolby Digital ali DTS s svojimi 5.1 kanali (petimi glavnimi in enim globokotonskim) ni dovolj. Če smo hoteli iti v korak s časom, si je bilo treba omisliti ozvočenje 6.1, 7.1 (trije zvočniki spredaj, dva ob strani, eden ali dva zadaj, en globokotonec) ali celo 7.2 (z dvema globokotoncema), v nekaterih bolj eksotičnih primerih pa je bilo v dnevni sobi treba najti prostor še celo za več zvočnikov.

Pisec teh vrstic se težko upre takšnim »izboljšavam« in ima v svojem domačem kinu ozvočenje 7.1, a hkrati pošteno prizna, da kakšne zelo slišne izboljšave to ni prineslo, še posebno, ker le malo filmov podpira napredne oblike prostorskega zvoka, zato posebnih zvočnih učinkov na teh dodatnih zvočnikih večina sploh ni. ☉